

Kultura 2016: Co zazářilo jak hvězda nad Betlémem

„Zas nový rok – to do tmy skok! Klaun věru lepší neudělá. Na stranu klobouk, ruku v bok, ať pořádná je z toho mela.“ Veršiky klasika tentokrát uvádíme tradiční výroční anketu, v níž se redaktoři a spolupracovníci Týdeníku Rozhlas svěřují s největšími kulturními zážitky právě uplynulého roku. Zda z jejich výsledků bude „mela“, či nikoli, to už ovšem ponecháme na názoru laskavého čtenáře...

Milan Pokorný
ombudsman ČRo

Festivalové pěvecké recitály pod širým nebem jsou jistě příjemným završením prázdninových dnů, ale

o vrcholném uměleckém zážitku lze hovořit jen stěží: o tom, co uslyším, většinou nerozhoduje pěvec a orchestr, ale zvukový technik. Přesto rád přiznám, že z mnoha podobných akcí, jichž jsem byl svědkem, mi v paměti zůstane letošní vystoupení **Juana Diega Flóreze** na Mezinárodním hudebním festivalu v Českém Krumlově. Samozřejmě kvůli pěveckým kvalitám tohoto špičkového tenoristy, ale hlavně kvůli jeho přístupu k obecenstvu. Koncert „odtáhl“ sám, bez obligátní krásné nadějně sopranistky, a navzdory zimě, která jej evidentně zaskočila, protáhl koncert mnoha přídávky se SOČRem i se zapůjčenou kytarou až k půlnoci. Vedle jeho radosti z hudby neměly hvězdné manýry sebemenší šanci...

Alena Sojková

zástupkyně šéfredaktora TR

Při ohlédnutí za loňskými kulturními zážitky se mi vybaví tv spojené s muzikou. V květnu jsem nedokázala odolat několika koncertům **Drážďanských hudebních slavností**. Těšení na koncert Pittsburských symfonií s Manfredem Honeckem jsem podpořila pětilometrovou procházkou podél Labe a při tom pochopila, proč drážďanští raději volili vyškrtnutí ze seznamu UNESCO kvůli novému mostu, než by si nechali zničit auty velkolepé historické centrum. Však při nočním odjezdu ze saské metropole jsem málem nabourala při pohledu na osvětlené drážďanské panorama. Neminuly dvě hodiny a jela jsem přes Jiráskův most. Před očima panorama Hradčan. Jsi šťastný člověk, pomyslela jsem si... Z podzimu tenthle zážitek poněkud překryla

inscenace **Bartókova Modrovousova hradu a Schönbergova Očekávání** v režii **Davida Radoka** na festivalu Janáček Brno. Byl to prožitek dokonalosti. Do posledního detailu promyšlené a do posledního detailu provedené dílo zanechalo dlouhotrvající dojem. Škoda že je takových příležitostí tak málo!

Jan Jaroš

filmový publicista

V české filmové tvorbě se občas vynoří nečekané překvapení, když zdánlivě okrajová položka zazáří jak ona pověstná hvězda nad biblickým Betlémem – mám na mysli druhý díl **Anděla Páně**, v němž režisér **Jiří Strach** nad očekávání zvládl pohádkový žánr, rozhodnut pobavit nejen děti, ale i dospělé, nejen věřící, ale i neznabohy, po-

Foto Falcon

kud je spojuje smysl pro mistrně napsaný i načasovaný humor jak slovní, tak situační (třeba na rozdíl od trapně „hláškujícího“ seriálu Kosmo). Z knih bych upozornil na monumentální, více než osmisetstránkovou publikaci **Habsburkové 1740–1918**, zacílenou na české prostředí. Kolektivní práci, vybavenou cennou obrazovou přílohou, editoval Ivo Cerman a poskládal ji ze čtyř desítek příspěvků, přichystaných historiky mladší až nejmladší generace. Autoři probírají uzlové okamžiky vytyčeného období, všímají si však také témat dosud pomíjených či odsouvaných a zjišťují, že leckteré dějinné záležitosti zdaleka nebyly tak jednoznačné, jak se dosud tradovalo.

Agáta Pilátová

filmová publicistka

Zaujaly mě tituly, jimž říkám „ruská knihovnička“. Řada aktuálních prozaických děl ruských a ruskojazyčných autorů vydává silné svědectví o politické a společenské

situaci velké země na východě. Naléhavé, až šokující výpovědi se silnými příběhy mají téměř hroživou naléhavost. Prózy **Ljudmily Ulické, Sergeje Lebeděva, Michaila Ševeljova** či nositelky Nobelovy ceny **Světliny Alexijevičové** líčí Rusko jako nevypočitatelnou zemi, kde lidé vzdávají své boje, trápí se, často bezradně bloudí. Autoři využívají různé metody – Alexijevičová v **Době z druhé ruky** výpovědí lidí, které shromáždila, hrdina Lebeděvových **Dětí srpna** putuje širou zemí, aby zachytil jizvy minulosti i současnosti zranění, Ulická v románu **Daniel Stein, překladatel** vytváří plastický portrét nekonvenčního „křesťanského kazatele“.

Bronislav Pražan

divadelní publicista

Literární zážitkem pro mne je dcera Jaroslava Dietla. V mizerii sedmdesátých let studovala FAMU. Emigrovala. S „machem“ naší exilové literatury. Žil spolu na břehu Tichého oceánu. On si hrál na makléře a cvičil asijská bojová umění. Ona pracovala jako servírka na letišti. Ví, co je Amerika chudých. A umí se smát i soužití nostalgii. Před rokem **Helena Drašnarová** vydala svou první knihu **Kde je moje máma**. Kvinteseence deníkových záznamů je plná ostrých záběrů, melancholické grotesknosti, mikropříběhů a třpytu v prachu. Výtvarným zážitkem byla **výstava Hieronymus Bosch – Vize génia**. Noordbrabants Museum v s-Hertogenboschi pro ni shromáždilo podstatnou část malířova díla. A jeho víze v ní přiblížilo a vysvětlilo do fascinujících podrobností. A ještě

Foto Hynek Glós

divadlo: inscenace hry **Vzkříšení** od anonyma **Doubta** v **Dejvickém divadle**. Život nás zaskakuje. Když se to výjimečně podaří i divadlu, je to jak zaslechnout tlesnutí jedné ruky.

Radim Kopáč

literární a výtvarný kritik

Z literatury je to kontinuálně objevená produkce pražského nakladatelství Rubato: **Édouard Lévy, Georges Perec, Wiener Gruppe, S. d. Ch.** Dále skvělý seriál **Stranger Things** na Netflixu: Už jen pro podáfenou typizaci dětských představitelů a jejich prozíravé řeči. Z muziky psychobilly s ženským vokálem: z Francie **Wolfgangs (CD Lovesick)**, z Německa **Retarded Rats (CD Lost in Space & Lost in Time)**. A ještě dva komiksy: Velký návrat **Branka Jelineka**, respektive jeho kultovní postavy **Oskar Ed (Můj největší sen)**, plus bizarní postapokalypsa **Nicolase de Crécyho Nebeský bibendum**.

Jan Burian

písníkář a spisovatel

Mým zážitkem roku je soukromý filmový festival, který jsme si udělali s mou ženou v létě o dovolené: **Obchod na korze, O slav-**

ností a hostech, Volver a další...

Taky některé noční pořady na Vi-tavě, třeba experimentální **poezie recitovaná Josefem Híršalem** ze starého záznamu z roku 1969. **A Mistr a Markétka** z audioknihy v podání Jiřího Ornesta. A taky **bubny a perkuše Jaroslava Kořana**, s nimiž jsem se mohl poněkud intimně seznámit...

Vít Závodský

divadelní publicista

Při nesnadném rozhodování mezi řadou kvalitních artefaktů z mnohotvárné divadelní oblasti volím výběr ze zážitkové mozaiky pátého ročníku Mezinárodního divadelního a hudebního festivalu **Janáček Brno 2016**, pořádaného tamním Národním divadlem. Ve dvanácti říjnových dnech nabídl pouze v hlavním programu dvacet

osm rozmanitých jevištních i koncertních akcí. Právě v budově nesoucí Mistrovo jméno jistě nejen pro mne vyzněly nejpůsobivěji brněnské operní premiéry, realizované na mimořádné interpretační úrovni mezinárodními tvůrčími týmy. Originální výprava Pa-

tricka Kinmontha pro režiséra Roberta Carsena zaplavila rozlehlou scénu zrcadlící se hladinou Volhy k úchvatnému, stylově vytříbenému pojetí tragického osudu **Káti Kabanové**. Už ve své loňské göteborgské inscenaci do společného, snově sugestivního večera David Radok nápáditě propojil **Modrovousův hrad Běly Bartůka** a **Očekávání** od **Arnolda Schönberga**.

Jaroslav Vanča

pedagog a publicista

Mívám pocit, jako bych patřil k té nejmenší ze všech menšin. Trpím před špatnými sochami ve veřejném prostoru a bytostně se mi nedostává těch dobrých. Odtud zřejmě pramení i má přichylnost k antické kultuře. Říkám si, že podobně na tom mohl být i sochař **Jaroslav Horejc**. Výrazová všestrannost jeho díla v pražském **Domě U Kamenného zvonu** (jakkoli s dobovou nálepkou dekorativnosti), stylizovaného vanoucím „živým dechem antiky“, mne přesvědčila i o tom, že plastická řeč dobré sochy se váže ke stylu daleko více než ke slovům. A pak ještě jedna zvláštní stránka plasticity, tentokrát z vídeňské **Albertiny**... Výstava filmových fotografií **Film-Stills**, mapující zároveň zlatý fond světové kinematografie,

Foto Galerie hlavního města Prahy

svědčí o tom, že sblížování výtvarně a filmové vizuality věru není záležitostí až postkonceptuálního dneška. Lze ji vidět do konce února.

Jana Vašatová

redaktorka ČRo Vltava

Provedení opery **Richarda Strausse Lásky Danae** v létě na **Salcburském festivalu**, kterou se svou proslulou precizností, a přitom vzletem hudebně nastudoval dirigent Franz Welser-Möst a s obdivuhodnou imaginací režijně vybavil lotyšský režisér Alvis Hermanis – s nemalou pomocí barevně zářících kostýmů Juozase Statkevičiuse. Ta úžasná koncepčnost a dotaženost do všech detailů dokonalého hudebního divadla nebude mít asi dlouho konkurenci. Podobně jako profesionalita a zároveň radost, s jakou na témže festivalu interpretovali víc než náročné party svých postav Plácido Domingo a Marina Rebeka v koncertním provedení Massenetovy opery **Thais**. Po téměř tříhodinovém nasazení si šťastně a bez jakýchkoli problémů zopakovali jeden z náročných dvojpěvů...

Milan Šefl

editoř kulturní rubriky TR

V kině mě letos nejvíce bavilo Tarrantinových **Osm hrozných** a neméně „mrazivé“, byť oproti první-

Foto KIVA

mu titulu humoru zbavené vyprávění **Revenant Zmrtvýchvstání**, včetně návodu, jak přečkat mrazivou noc v nitru ubohého koníka. V divadle mě uhranula až dojemně přesná aktualizace **Ům jako Oblomov** s Jiřím Vyorálkem v hlavní roli – a propos, už bych se zase rád opřel o „Zábradlí“. Taky mě potěšily nové nahrávky **Paula Simona** a **Stinga**, **Katarzie** a **Priessnitz**. A taky **Beach Boy(s)** vtipných artistů z **Losers Cirque Company** na Letní Letné. A **David Cronenberg** v **Domě U Kamenného zvonu**. A západ slunce na algarvské pláži **Praia da Rocha**. A barvy a vůně sůků marocké **Marrákéše**. A ...dost! V nejlepším se má přestat.

Kateřina Rathouská

vedoucí tvůrčí skupiny **Drama a literatura ČRo**

K mým mimořádným kulturním zážitkům roku 2016 určitě patřila londýnská výstava **Exhibitionism**

věnovaná skupině **Rolling Stones**. Zmínit musím také skvělý koncert **Paula McCartneyho** v Praze. Vždycky mi byl bližší John Lennon, ale na McCartneyho fantastické vystoupení budu vzpomínat dlouho, nejen na hudbu, ale i na energii a humor bývalého Brouka. Z oblasti divadla bych vyzdvihla imerzivní projekt **Pomezí**. Putování po zchátralém domě nedaleko metra Florenc, který se pod rukama talentovaných scénografek a scénografů proměnil v městečko, bych přála zažít každému, kdo se občas nudí v kukátkovém prostoru. A ze zahraničních produkcí musím alespoň jednou větou upozornit na **Hamleta** v režii **Thomase Ostermeiera** – herecky, režijně i výtvarně silná inscenace přinesla v shakespearovském roce opravdu nezapomenutelný zážitek.

Ester Gerová

nezávislá publicistka

Sedm občanských iniciativ se dohodlo, že pod hlavičkou **Festival svobody** připraví oslavu státního svátku 17. listopadu dle svých představ. Situace z **Albertova** z roku 2015, kdy studenti nemohli klást květiny k pomníku, se již neměla opakovat. Lidé ze sdružení **Vratte nám stát** spolu s **Kroměřížskou** výzvou a dalšími dobrovolníky ve volném čase, bez nároku na honorář a s příspěvím soukromých dárců připravili **Koncert pro budoucnost**. Během šesti hodin na něm v krátkých blocích vystoupili osobnosti kulturní a společenské elity. Na Václavské náměstí přišlo v Den boje studentů za svobodu

a demokracii více než osmdesát tisíc lidí. Od demonstrace **Děkujeme**, odejdete z roku 1999 se jedná o první tak hojně navštívenou protestní akci „pod košem“. Budíky zadrnčely a probraly lid: „Zachraňte demokracii, je v ohrožení.“

Přemysl Hnilička

publicista

Provázkový festival k nedožitým osmdesátinám dramatika, filozofa a prezidenta pod názvem **Málo bylo Havla** probíhající mezi 5. a 10. říjnem byl strhujícím svátkem divadla, smíchu, hudby a myšlení. Nejen premiéra **Havlovy hry Zítřka** to spustíme v podání **Husy** na provázku nebo **ukrajinské provedení Asanace** v režii **Břetislava Rychlíka** (a s velmi pozoruhodnými aktuálními přesahy k politické realitě **Ukrajiny**), ale celková atmosféra diváckého i občanského souznění jsou tím důvodem, proč jej označuji za divadelní zážitek roku.

Anna Nádvoříková

redaktorka TR

Kulturní zážitek sezóny jsem si dopřála na sklonku roku. Byla jím taneční divočina vlámské skupiny **Ultima Vez**. Seskupení pod vedením choreografa a režiséra **Wima Vandekeybuse** v Divadle **Archa** v Praze představilo remake **In spite of Wishing and Wanting**, představení, ke kterému již v roce 1999 napsal hudbu **David Byrne**. O inscenaci se píše jako o halucinogenním tripu do mužského podvědomí. Snad. Inspi-

rací prý byly povídky **Julia Cortázar**a. Může být. Každopádně šlo o neuvěřitelně krásné hemžení, ve kterém se střetávaly síly příštíc z možností lidského těla vyjadřující konflikty touhy naplnění i neuskutečněné. Divadlo **Archa** hostí skupinu **Ultima Vez** pravidelně, doporučuji si příští rok jeden večer té senzace vychutnat.

■ Připravil **Milan Šefl**